

XVIII. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 29. новембра 1921. године у Београду.

Председавао председник **Миша Трифуновић**.Заменик секретара др. **Нинко Перић**.

Присутан Министар Финансија господин др. Коста Кумануди.

(Почетак у 6 сати по подне.)

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, отварам 18. редовни састанак. Молим да чујете записник прошлог састанка.Заменик секретара др. **Нинко Перић** чита записник 17. састанка.Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли се, господо, овај протокол? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Прелазимо на дневни ред. На дневном је реду, господо, закон о буџетским дванаестинама. Пре него што пређемо на дневни ред, молим дозволите, господо, да вам прикажем, да су дошли извештаји друге секције о уредби Министарства Просвете под бр. 18 списка; затим су дошли извештаји из V. секције о уредби број 5, 6 и 7 списка. Ови ће се извештаји ставити на дневни ред кад буде то могуће.

Ми смо стали, господо, код овога закона код члана 48. а). Господин **Жарко Миладиновић** има примедба.

Др. **Жарко Миладиновић**: Ја ћу одмах да кажем да сам за овај предлог секције, то јест, за додатак члана 48. а), да Срем потпадне под финансијску обласну дирекцију у Новом Саду. Ја држим, да не треба много доказивати, да је овај предлог оправдан. Напротив, тешко би било сузбити га и доказати, да му нема места. Гледа се увек, да се сваки поступак упрости и да буду звања што ближа, да до њих дођу странке што лакше. Кад се узме, да је Загреб 300 и толико километара далеко од Срема, онда је јасно, да већ близина Новог Сада говори за то, да се овај предлог прими. Јер странке из Срема, кад већ иду у Нови Сад својим трговачким и приватним пословима, лако им је доћи у новосадску дирекцију да затраже или даду обавештења, него да путују на далеки пут до Загреба. То је са гледишта близине. С друге стране, не могу се изнети никакви оправдани разлози, да би уређење финансијско у Срему на овај начин било скупле но што је сада. Колико ми је познато, два или више срезова могу сада имати један заједнички порезни уред, или финансијску управу, на пример Стара Пазова потпада под Земун, Ириг под Руму и т. д., па то исто може да буде и по овом новом финансијском уређењу, јер и по њему два и три среза могу имати заједничко пореско звање или ереску порезку управу. Што се тиче окружне управе, била би само једна, јер и сад имамо само једну финансијску дирекцију, а та је у Вуковару. Према томе, пошто финансијска обласна дирекција већ и онако постоји у Новом Саду, то се са гледишта јефтиности и др-

жавних издатака не може приговорити томе, да Срем буде прикључен Новом Саду.

Што се тиче приговора, као да би нова административна подела сметала штогод у томе погледу, ја држим, да тај приговор не би био никако оправдан, јер пре свега изгледа, да ће све оно од Срема, што је иза Вуковара и што до сада није припадало Срему као административној јединици, по новом уређењу припасти области Бачко-сремској, а у том случају та административна подела не може бити никаква сметња за ово финансијско уређење, о којем се овде ради. И ако један део Срема на пример Карловци или Стара Пазуа припадне Банату, опет административна подела не може бити никаква сметња овом финансијском уређењу, него би само дотичне опшнице биле пренесене под управу финансијске дирекције новосадеке. У осталом ми данас још не можемо знати, какво ће бити административно уређење то јест подела, па зато не можемо ни говорити, да то уређење може бити каква сметња да се ово пово предложено финансијско уређење изведе. Срем је прикључен Бачкој већ у поштанском, телеграфском и телефонском погледу а и железничком погледу, он не спада под загребачку него под београдску дирекцију. Дакле видите, да се иде прилагођавању Срема новим приликама и зато све говори у прилог тога, да Срем припадне под финансијску обласну управу у Новом Саду и против тога се не може изнети ни један оправдан приговор. И стога морам нарочито да нагласим, да сам за предлог секције, да се Срем подвргне финансијској обласној дирекцији у Новом Саду. Позната ми је жеља наших људи, да имају обласни центар што ближе и да имају велике тешкоће и скупо путовање идући у Загреб и да би много радије видели ту финансијску обласну дирекцију у Новом Саду.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин др. Светислав Поповић.

Др. **Светислав Поповић**: Ја сам изнео данас разлоге против предлога, који је изнела секција. Након седнице дао ми је господин Министар извесна објашњења, из којих сам разабрао, да се овај предлог секције може примити. Али место његово није оно, које му је дала секција, него је његово место у члану 34. закона о привременим буџетским дванаестинама, где се регулишу извесна питања финансијске управе у Новом Саду. Али ја бих хтео илустрирати на ово: кад је закон о финансијској управи протегнут на Војводину, онда је задригано и материјално и формално законодавство, само су учињена извесна одступања по предлогу пореске комисије, тако да досадашњи закони за ту територију у устројству комисије за разрез тежварине III. разреда (порез расписујуће поверенство), рекламационе комисије за тежварину III. разреда (опотражно поверенство) и комисија за разрез доходарине (порез на имовину) и порез на ратне добитке како закон прописује де-

димишно по предлогу Министра, а делимично по предлогу начелника остају и даље на снази. Међутим, садашњи закон предвиђа самоуправе. Пошто на територији Срема има извесних самоуправа, то бих желео, да се те одредбе, које се примењују у Војводини, не примењују у Срему, него да се огарантује самоуправа, како је била до сада. Стога желео бих, да се члану 48.а), како је предложен, дода ово: »Досадашњи закони за ту територију о устројству комисије за разрез тециварине III. разреда (порез расписујуће поверенство), рекламационе комисије за тециварине III. разреда (опотражно поверенство) и комисија за разрез доходарине (порез на имовину) и порез на ратне добитке остаје и даље на снази. Исто тако не мењају се тиме одредбе досадашњих закона о финансијском управном суђењу«. Овај мој предлог чинио би члан 48. а).

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин др. Жарко Миладиновић.

Др. **Жарко Миладиновић**: Колико је мени познато не стоји ствар тако као што каже господин др. Светислав Поповић. На пример, у Руми пореско поверенство именовано је од Министра Финансија на предлог финансијске дирекције. (Др. **Светислав Поповић**: Рђаво сте познати!) Боже сачувај, ја знам како је и пре било. (Др. **Светислав Поповић**: Пола на предлог финансијске управе, а пола је бирано.) То можете имати у Земуну. Ја мислим, да нема разлога да се одржи исто пореско стање као што је и до сада било. То би се могло и у Срему да подеси као и у осталој Војводини, јер, како смо видели из извештаја финансијско уређење тамо функционише врло добро и не знам шта би то кидали на двоје, кад већ имамо две трећине области овако удешене, а једну трећину онако. Стога ја сам противан додатку господина дра. Поповића.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Министар Финансија др. **Коста Кумануди**.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Ја се не бих могао сложити са оним, што је изнео господин Миладиновић сада, ако. Законодавни Одбор прими да све потпадне под Новосадску финансијску дирекцију. Ја мислим, да би се то могло спровести само тако, ако Срем пређе тамо са својим законодавством; иначе би се тако велика пометња створила, да органи власти, који би имали да примењују нове законе, не би умели да се снају. Ја мислим, да се тим иде за тим, да се сачува законодавство онакво какво је. Ја ћу да вам скренем пажњу још на једну околност, која би иначе могла да повећа забуну. Сада радимо закон о подели на области и ми не знамо, како ће Срем и Војводина бити подељени. Ако сад дође једна нова промена услед другаче поделе на области, онда би се сасвим изгубили у разним законима. Стога вас молим, да ова мера буде чисто административног карактера, то јест да Срем потпадне под Новосадску дирекцију само у толико, што ће стајати под њоме, а иначе да закони који данас важе остају.

Председник **Миша Трифуновић**: Стављам на гласање члан 48. из привременог закона, а после њега ставићу на гласање члан 48.а). Ко је за то, да се члан 48. прими нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Седе сви.) Члан 48. је примљен.

Сада стављам на гласање нови члан 48. а). Господин извештач се слаже са предлогом господина Поповића, а слаже се с њиме и господин Министар. (Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Слажем се, ако је он у смислу да се сачува уређење досадашње и законодавство.) Ја ћу у том смислу ставити на гласање члан 48. а). (**Љуба Јовановић**: Нека стилизацију спреми господин извештач за другу седницу. — Др. **Поповић**: Имам ја редакцију.) Има реч господин Поповић.

Др. **Светислав Поповић**: Редакција овога члана гласи овако (чита): »Досадашњи закони за ту територију о устројству комисија за разрез тециварине III. разреда (порез расписујуће поверенство), рекламационе комисије за тециварину III. разреда (опотражно поверенство) и комисија за разрез доходарине (порез на имовину) и порез на ратне добитке остају и даље на снази.

Исто тако не мењају се тиме одредбе досадашњих закона о финансијско-управном суђењу«.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Миладиновић.

Др. **Жарко Миладиновић**: Ја само хоћу да се то одели код гласања; да се посебно гласа о првом додатку Секције, а посебно о предлогу дра. Поповића.

Председник **Миша Трифуновић**: Молим, ја ћу ставити члан 48. а) на гласање најпре овако без допуне господина Поповића. Ко је за то, да се тај члан прими без допуне господина Поповића, нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Један глас: Није било јасно. — Министар Финансија Кумануди: Јасно је. Има се гласати само о том, да се Срем додели новосадској финансијској дирекцији.) Јест. Тај први члан примљен је без предлога господина Поповића.

Молим сада став други овога члана. Сад стављам на гласање овај члан са допуном господина Поповића. (Један глас: То јест саму допуну.) Јест, саму допуну за себе. Је ли јасно? (Гласови: Јест.) Ко је за то, да се та допуна прими нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Дакле, већина седи, ова је допуна примљена.

Сада члан у целини, оба заједно. (Један глас: Не треба, свршено је.) Члан 48. а) је свршен.

Молим, господо, код члана 49., 50. и 51. није било никаквога предлога. Ставићу сва три члана на гласање. Ко је за то, да се ти чланови приме нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Примљена су та три члана.

Даље, на члан 51.а) има реч господин **Лазич**.

Војислав Лазич: Овај закон, ова уредба уноси један нови члан у исту, који до сада није у њој био и који с овом уредбом нема никакве везе. Ова уредба односи се на продужење дванаестина од месеца јуна на закључно до месеца децембра. И та уредба има се тако разумети, нећ живот почиње почетком јуна, а свршава 31. децембра ове године. Међутим, у такву једну уредбу, која има да регулише једно тако кратко време, уноси се један члан, који говори о могућем регулисању извесних ствари на дуже време; уноси се један нови порез на земљорадничке производе, које буду земљорадници доносили у поједине вароши ради продаје и тај члан гласи овако (чита):

»За подмирење грађевинских, просветних, привредних, санитетских и осталих општинских потреба одобрава се општинама и варошима преко

10.000 становника, да могу увести без одлуке збора, а по претходном одобрењу Министра Финансија наплаћивање трошарине на предмете, намењене за потрошњу при њиховом уношењу у поменути варош.

Док се у тим варошима буде наплаћивала трошарина, не може се од грађана дотичне општине наплаћивати и општински прирез за подмирење буџетских општинских потреба. — Члан 35. II. став закона о окружним, средским и општинским буџетима.

Правилник за наплату трошарине, прописале суд и Одбор дотичне општине и преко генералне дирекције посредних пореза поднети на ревизију и одобрење Министру Финансија.

Што видимо, господо, из овога? Видимо то, да у место што грађани дотичне варошке општине треба да својим сопственим трудом, својим прирезом наплаћеним од својих грађана подижу своје културне установе, да дотична околишна села упућена на ту варош као свој центар плаћају прирез на њих, као да та села немају потребе за културним установама. Та села која немају својих школа, цркава, и осталих културних установа, немају путева ни уопште оних потребних средстава, која су потребна дотичној општини за живот и културни развитак, морају сада по овоме закону да помажу варошке општине. Ја налазим, господо, да овоме законском пропису прво није место у овоме закону и да је он противан члану 130. Устава. По члану 130. Устава ми имамо уредбе да прегледамо, санкционишемо, одбацимо или направимо у форми у којој су биле поднесене и у ономе значењу у коме су биле поднесене, а никако да уносимо нешто ново. Ако будемо увели ову нову практику, онда бисмо могли у ову уредбу да унесемо и ствари из грађанског законика па да кажемо међамо уредбу и ако на тај начин међамо већ постојећи позитиван закон. Зато, господо, што овде није место овој законској одредби и зато што се овде појављује један нови порез на земљораднички свет, ми ћемо гласати противу овога члана, а евентуално ако ова одредба остане, ми ћемо гласати противу целе уредбе.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Господин Лазић има формално право. Место овој одредби није овде. То је тачно. Али, господо, ми смо мало час изгласали један члан, који говори о присаједињењу Срема Новосадској области. И то је нова одредба, која није била у закону. Па кроз неколико минута ћемо, господо, гласати о субвенцији бродарских друштава на Јадранском Мору, а и томе није место овде. Али, господо, то противно Уставу није, јер по члану 130. Устава Законодавни Одбор може да ствара и нове редакције. Што се пак тиче питања зашто је ова ствар дошла овде, ја ћу Вам то одговорити. Дошла је зато што бисмо ми морали, ако би се ово оставило за онда када будемо мењали закон о општинама, дуго чекати. Међутим, има много општина у нашој држави од чијих одбора свакога дана добијам предлоге, у којима се тражи повећање прихода, јер те општине, а нарочито градске општине од ових досадашњих прихода не могу да се издржавају, те већина општина тражи допунитеље, да могу да заведу трошарину. Господо, ми смо били изннени на сушет тој животној потреби и бисмо могли чекати годину дана па може бити и више времена, док се буде закон о општинама изменио, те смо то увели овде

зато, што је ово најкраћи пут, да се ова потребна мера а према садашњем финансијском стању озакони. Осим тога ја сам хтео да предложим, да се овај члан 51.а), поред дозволе да општине могу да заведу трошарину по одлуци општинског одбора, допуни још тиме, што ће и задужење општине моћи да се спроведе без одобрења збора. Ми имамо у нашој држави, нарочито у јужној Србији, велики број градских општина, које су страдале од рата, које су порушене, које немају ни најпотребнијих установа и које без задужења не могу да се развијају даље и да поправе своје грађевине. Ако би се ишло редовном процедуром, дакле ако би такав предлог прошао кроз Одбор, па ако би се после савао збор, и онда спровела сва потребна процедура, морало би проћи годину и годину и по дана док се дође до задужења. Та питања не трпе одлагања и не могу да чекају много. Зато бих ја молио Законодавни Одбор, да поред члана 51.а), овако како је изишао из секције, унесемо још једну допуну, која би гласила од прилике овако: »За подмирење грађевинских, просветних, привредних, санитетских и осталих општинских потреба одобрава се општинама у варошима преко 10.000 становника, да се могу задужити и увести трошарину без одлуке збора, а по претходном одобрењу Министра Финансија и тако даље«. Ја молим Законодавни Одбор, да поред трошарине општине могу се и задуживати без пристајка збора, а по одобрењу Министра Финансија.

Љуба Јовановић: Господо, ја увиђам практичну потребу једне овакве одредбе, али, узгред буди речено, очекивао би човек, да су се надлежни Министри присетили пре него што је Устав ступио на снагу, па да су овако једним кратким путем неке ствари предвидели. Сад, кад то није урађено, стојимо пред овим фактом да се морамо на неки начин побринути. Па добро, и ја држим, да је то потребно, но само ја видим неке тешкоће. Прва је тешкоћа, што ће ова уредба вредети таман до 31. децембра, а после 31. децембра, ако Скупштина не продужи ову дванаестину, она ће изгубити снагу. То је једно. Али ја бих имао да учиним стварно две напомене. Једна је напомена, господо, у овоме: стоји, да ће се општина моћи задуживати без збора. Као што знате, општину представљају збор, а поред њега постоји општински одбор и општински суд или општинска управа. Искључујемо збор, али ипак остаје општински одбор и суд, те стога у овој одредби то се мора изрично казати. Несумњиво, то је господин Министар Финансија и казао у говору; али у тексту тога нема; стоји само: општине могу. Дакле ми морамо онда казати, општинском одбору, односно општинском већу, јер ово се предвиђа за целу земљу. Дакле, то је једно и мислим, да би се као привремена мера могло допустити, да општински одбори могу доносити одлуке о задужењу, а тако исто и о увођењу трошарине.

Али има још нешто, господо. Ми, господо, имамо у земљи општинских одбора, односно већа, правилно изабраних и изабраних после ослобођења и који према томе представљају вољу народа оних општина у којима су изабрани, али исто тако, господо, ми имамо општине у којима постоји нека општинска власт, али не знамо управо каква. Право да вам кажем, то није једно стање са којим бисмо се могли подићи и ја отворено да вам кажем, био бих противан, да ми дамо право та-

љвом општинском одбору и већинама, који сад по некој инерцији постоје и управљају општинама, да они могу и тако важне одлуке доносити као што је задужење општина и увођење трошарине. Дакле, ја бих могао пристати, да се овде предвиди право само за оне општине, у којима су извршени законити избори после ослобођења, а за остале општине треба да се чека редовно стање.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Ја примам предлог господина Љубе Јовановића. Донста она прва приметба је потпуно на своме месту, да ће ова одредба важити свега месец дана. Али ја сматрам, да ће та иста одредба ући и у финансијски закон за прва три месеца 1921. године, јер тај финансијски закон репродукција је овога закона, и према томе и за идућа три месеца имаћемо ту одлуку. Сем тога, ја мислим, да и онај закон финансијски, који буде дошао за 1922. годину, такођер ће садржавати такво наређење.

Што се тиче друге приметбе, и она је умесна. Овде је случајно испало, да су општински одбори надлежни да доносе такву одлуку, па тек онда Министар Финансија да је потврди. Ја држим, да су општински одбори изашли из збора, њих бира збор, они су једна еманација збора, један сужени збор и према томе је сасвим умесна приметба господина Љубе Јовановића, да је потребно да ти одбори буду изабрани. Ја бих стога овај члан допунио овако: »За подмирење грађевинских, просветних, привредних, санитарских и осталих општинских потреба одобрава се општинама у варошима преко 10.000 становника, да се по одлуци општинских одбора, редовно изабраних после 1. децембра 1918. године, могу задужити и увести без одлуке збора... и тако даље«. Ово остало остаје по предлогу. Дакле, овде би се имало додати то: »по одлуци општинских одбора, редовно изабраних после 1. децембра 1918. године«.

Др. **Урош Стајић**: Ја бих хтео само да скрећем пажњу господину Министру, да се по закону ниједна општина не може задужити, ако не постоји зборска одлука о томе. Ја само скрећем пажњу господину Министру на то и ја не знам тога кредитора, који би дао зајам једној општини на основи одлуке општинског одбора.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Па то и јесте циљ овој одредби, да се њоме измени закон о општинама, да би се могле задовољити саме општинске потребе.

Др. **Светислав Поповић**: Ја бих хтео да замолим господина Министра за једно објашњење. Има општина које су и до сада прописивале ове општинске прирезе, као и трошарину, аутономно и те њихове одлуке подлежале су одобрењу више управне власти. Тако је у Хрватској и Славонији. Поједине општине су сем приреза на државни порез прописивале и наплаћивале и посебне општинске порезе. Те одлуке општинских заступства, општинских одбора, ишле су на одобрење земаљској влади, односно повереништву за унутарње послове и оно је те одлуке потврђивало, испитујући само њихову формалну страну, а не упитајући се у оцену оправданости појединих пореза. Међутим, како је и држава упућена на оне исте изворе на које је упућена и општина, и по правилу опорезује онај исти извор и имовину, коју и општина опорезује, то се врло лако може догодити, да поједине општине, задовољавајући своје општинске потребе, сувишне оптереће поједине по-

реске субјекте тако, да долази у питање сама државна пореза. Мени је позната једна општина, која је оптеретила општинским порезом промет некретнина у своме подручју, који порез иде до 10%. Такав један порез тежак је чак и као државни порез и не може се подносити. Као што се сећате, одредба привременог буџетског закона од 4. априла 1920. године, по којој је такса на промет некретнина била прописана на 10%, морала се изменити и та такса смањити на 5%, јер промет некретнинама не може да трпи тако високо оптерећење. Стога држим, да би било оправдано, кад би се тражило и од општина, које су до сада увеле такав порез без одобрења Министарства Финансија, да оне све те статуте поднесу Министарству Финансија на одобрење, па у оном случају ако Министар Финансија нађе, да су тиме тангирани државни интереси и да тај општински порез може довести у питање државни порез од истог извора, да Министар може онда те статуте поништити.

Војислав Лазић: Ранијом редакцијом и овом сада допуном господина Министра, ми двојубо газимо Устав!

Прво газимо Устав за то, што по Уставу право установљења порезе има само Народна Скупштина; а ми овом одредбом то право дајемо једном општинском одбору и суду, да он установљава порез и одређује стопу тога пореза. Овде се каже, да ће правилник за наплату трошарине, као и трошаринску тарифу прописати суд и одбор дотичне општине. Дакле, ми одобравамо једној општини и једном општинском одбору, да он може да прописује и порез, и величину тога пореза. (Чује се: То је трошарина.) Можете га крстити како хоћете, то је порез. Ми овде пуштамо противно Уставу, да се опорезују грађани, односно да одређују један порез одбори и судови.

Друго, ми газимо Устав, што противно уставним прописима мењам један позитиван закон, који је Уставом признат и који је и под старим Уставом постојао у Краљевини Србији, па је примљен и под овим Уставом, а то је закон о општинама у Краљевини Србији са својим уредбама, које говоре о правима општинског Збора. Ми овом уредбом право самоуправе општина одузимамо, ми крњимо право општинскоме збору, а дајемо одбору. Тамо лепо пише у закону о општинама, да општински збор има право да изгласа задужење општине, а ми му то право укидамо.

Ако хоћете да мењате закон о општинама, познат је пут, како се он може променути и извољите поднети предлог Народној Скупштини, па нека она промени тај закон, а не ми у Законодавном Одбору да га мењамо. Ми за то писмо овлаштени да мењамо један позитиван закон о општинама и ја одлучно устајем против тога са овога места.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господињ Жарко Миладиновић.

Др. **Жарко Миладиновић**: Господин Лазић очевидно брка појмове о државном порезу и општинском прирезу. (Др. **Стајић**: Ви немате општина.) Ми имамо општине, имамо аутономије, али признајем, да та аутономија није таква, као што је она, коју даје Србији општински закон. Али ми имамо поред свега тога самоуправе, имамо право, да одређујемо општински прирез. Ово је управо у ствари. Може једно самоуправно тело да има право да разрезаује порез за своје сврхе, али

разуме се, мора да постоји и једно опште законско правило, које то допушта. Чим има једна општина право да прирез одређује, разуме се, да онда у томе оквиру општина може да удара трошарину, прирез и свакако ту нема повреде Устава. Није ништа ново створено, а како г. Лазић говори, изгледало би, да смо ми увели Устав, па га бацили под ноге и да га газимо. То не стоји. Ја сам показао, да је г. Лазић на кривом путу.

Морам ово да приметим, да ми немамо општинске зборове, ми имамо општинско представништво, или општинска већа, или одборе општинске и поглаварство, а то је општинско чиновништво. За нас не би ово било ништа ванредно, кад се каже, да без зборова може да се задужеје општина; само код нас било је ово, да су општине, које немају магистрата, или које имају магистрат, а нису снаге под директни надзор Земаљске Владе, морале ова оптерећења да подносе на одобрење жупанијском управном одбору. То је било почевши од 86. године, а пре је било нешто друкчије. Према томе сада неће више имати о томе да решава жупанијски управни одбор, него ће о томе решавати Министар Финансија. Дакле, господо, о томе треба да смо на чисто.

Што се тиче саме општине, ми немамо како рекох, зборове, него код нас решава о томе општинско представништво, које може и по новој одредби да се задужи као и пре, јер и пре није било ограничења у погледу доношења одлука о задужењу. Разуме се, да никоме није мило, да ствара нове порезе, али ја знам, да ових трошарина има и код нас. Није то ништа ново и само се хоће да помогне оним малим средишњим градовима, центрима. На пр. наше општине у селу не морају да држе гимназију, али су гимназије неопходно потребне градовима. Градови морају задати гимназије, а то стаје много новаца. (Др. У. Стајић: И селак треба да зида бунаре.)

Дакле, господо, то није ништа страшно, ако срез помогне донекле градовима. У вароши се свуда мора правити калдрма, која се саобраћајем из околних места кварти, па је општина градска стога принуђена да за улазак у варош селјаку или другом пролазнику на колих наплаћује извесну таксу, као што код нас има вароши где се наплаћује малта. Стога, господо, држим, да је разговор г. Лазића неоправдан.

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. Павле Анђелић.

Павле Анђелић: Мислио сам, да не узимам реч о овоме питању, али баш због тога, што се г. Јовановић бојао ове краткорочне вредности, проговорићу неколико речи. Баш због тога је добро, што је кратак рок и што са финансијским законом престају ове измене и допуне. Збиља, као што су једно казали г. Министар и г. Војислав Лазић, погрешка је овде једна што се у финансијски закон умеће са стране много што шта што не припада финансијском закону; али та је практика од ослобођења једном ушла, понавља се и понављаће се све докле, као што рече г. Министар, док се једанпут не реши државни буџет и финансијски закон онако, како је решавано практично пре рата у старој Краљевини Србији.

Што се тиче ових измена и допуна, које се предлажу у чл. 51. а), ја се не бих сложио са њима и био бих на истоме терену на коме је и г. Лазић, да се то тиче сеоских општина, или малих варо-

шица и вароши. Али пошто се ово тиче вароши преко 10.000 становника и пошто они из тих вароши, то и хоће, нека им онда тако и буде. (Др. У. Стајић: Није тако.)

Сада да кажем неколико речи на ону напомену да то плаћа селјак. Господо, ја знам из искуства, да су ту трошарину установили и у Крагујевцу, па су само њоме одбили људе од вароши. Људи су ишли после у Јагодину, Чајак и највише у Краљево, тако да је општина била принуђена да сама то укине. Ја мислим, да је ово установљење трошарине код појединих великих вароши, ако се оне на то реше и ако је установе, добро у моралном погледу и то нарочито за оне, који су у непосредној околини вароши, дакле за околна села која не умеју да штеде, него чим кокошка снесе јаје, они одмах носе у варош да продаду. То треба да патера селјака, да води рачуна о томе, где шта може скупије да прода.

Што се тиче самога задужења тих општина и ове допуне, коју је предложио г. Министар, ја могу рећи да се ту потпуно слажем. Нека се општина задужи и нека гради сама. Ја знам, да ће се с тим повећавањем само све више трошити народни новац у непродуктивне ствари. То »проектно«, »привредно«, »санитетско«, то је добро, али ово »грађевинско« то ми боде очи, јер ће се новац улагати у непродуктивне ствари. И као што се у Београду овде улажу грдно велике суме за грађење нових кућа и ангажује се један кредит за грађење у идучој години, који по мишљењу стручњака износи на 9 милијарди дина, све то штетно утиче на целу државну политику, на валуту, и ми ћемо само на тај начин створити све више оних средстава за уживање, а не средстава за продуктивност наше земље. Ова реч »грађевински« ја бих избрисао, ако се с тиме слаже Законодавни Одбор. Ако се под тим »грађевински« разуму путеви, чуприје а не зграде, онда бих ја то још и могао примити. Дакле ја молим, да се овде разумемо и да уђе у стенографске белешке оно о чему се сада говори, да се не би доцније друкчије тумачило, онда када буде г. Министар, односно његов чиновник решавао и одобравао овај порез, да не одобрава за грађење кућа; него само за оно што је продуктивно и потребно. (Др. Жарко Миладиновић: За грађење хотела хоћете ли то одбити?) То није продуктивно. (Др. Жарко Миладиновић: Хотел може да плаћа сав прирез, према томе он је продуктиван.)

Што се тиче ове напомене госп. Лазића, мора неки да прописује и не може нико други прописати него они, који познају предмет то јест они, који су у вароши. (Војислав Лазић: Варош хоће да порезује наше производе.) Те производе порезује околна; која не уме да штеди. Ја се слажем, да се ова измена прими.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Милорад Вујичић.

Милорад Вујичић: Господо, ја мислим, да треба да примимо овакав предлог, какав је овде због тога, што смо ми дужни да дамо општинама финансијске могућности да могу да функционишу. Данашње наше општине су у великој оскудици и немају средстава за правилно функционисање и отуда је држава и притекла у помоћ општинама тиме, што плаћа општинске деловође, пошто их саме општине нису у стању да плаћају. Отуда, господо, општине могу да имају све изворе

прихода: прво у приходима својих разноврсних имања; друго у прирезима и треће у трошарини, пошто је закон дозволио, да дотичне општине могу да установе трошарину. Четврти извор прихода је задужење, које је привременог карактера. Што се тиче, господо, приреза, они су законом дозвољени. Што се тиче прихода од приватних имања, општине имају право да их наплаћују од приватних лица. Што се тиче прихода од трошарине, општине имају право да наплаћују трошарину ако је законом дозвољено. Ни један град, господо, неће данас лакомислено ударити трошарину, јер она у првом реду погађа дотичан град, који установљава трошарину. Кад је, господо, једна општина, један град установио трошарину, онда он тиме само слаби своју пијацу. Ако оближњи град нема трошарине, онда ће тамо ићи сви произвођачи да продају своје производе, које ће јамачно продати много боље него у оној вароши, где има трошарине. (**Војислав Лазић:** А онај из Шапца ће у Ваљево да продаје своје производе.) Ако Шабац удари трошарину, а Митровица и Рума не ударе трошарину, онда ће произвођачи отићи у Митровицу и Руму да продаду своје производе, јер ће они тамо бити боље плаћени. То се показало, господо, и на пракси. Код нас у Србији, Крагујевац и Ниш имали су трошарину, па су је на крају крајева морали да укину. Трошарина једино за сада постоји у Београду. С те стране се не морамо бојати. Овде се оптерећују само потрошачи и они су ти који плаћају трошарину. Јер сваки произвођач знаће, да плаћа трошарину на трошаринској станици, срачунаће колико му је наплаћена трошарина и кад дође на пијацу, повисиће цену својим производима. Према томе трошарину плаћају потрошачи.

Што се тиче предлога о овоме задужењу, ту се, право да вам кажем, донекле слажем са г. Лазићем, да би требало то питање да ренавају зборови, али с обзиром на то што ми немамо данас изједначено законодавство, да имамо у нашој држави и таквих општина, где општине немају тих права, као што их имају код нас у Србији по нашем закону о општинама, онда бисмо ми одишли у једну немогућност, закратили би општинама, да могу за извесне потребе да се задуже. Да тога не би било, треба да примимо ову редакцију и зато ћу за њу гласати.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Анте Дулибић.

Др. Анте Дулибић: Господо, ја бих желео, да најпре будемо начисто с тим, да ли ова одредба вреди само за Србију и Црну Гору, или за целу државу. Речено је, да вреди за целу државу. Ако је тако, ја мислим, да би то требало друкчије стилизирати. Ми у Далмацији немамо изабраних заступника, него имамо само комесаре општине, који ведре и облаче и свака је општина код нас један турски вилајет. Треба тачно установити овде, да ли је један такав општински комесар, који нема никакве контроле над собом, овлашћен да предлаже и задужење и да предлаже такође ову трошарину. (**Др. Жарко Миладиновић:** Он то не може по овој стилизацији.) С овим додатком може се искључити, општински везир може то да предузме.

Другу би замерку имао да учиним, која би се састојала у овоме. Мени се чини, да је ова одредба

превише ошћените нарави. Речено је овде, да плаћају трошарину потрошачи. И ову трошарину збиља на крају краја плаћају потрошачи. Али ако не узмете у обзир сву шиканаџију, којој је изложени селак, постоји ипак некакав антагонизам између града и околине и кад је једна одредба без икаквог ограничења што се тиче извора прихода трошаринског, може се ту увек изродити злоупотреба. Ја мислим, да би требало специфицирати и искључити разне пољске производе од тога, јер иначе и сама варош може да трни од тога, што селаци неће ни донашати своје производе у варош.

Председник Миша Трифуновић: Господо, прелазимо на решење овога чл. 51. а). Ја ћу овај члан ставити на гласање онако, како је предложен с допуном г. Министра, што се тиче задужења, и предлогом г. Јовановића, који је г. Министар усвојио. Ви сте чули допуну г. Министра, чули сте и предлог и ја нећу целу редакцију да вам поново читам. Ко је за то, да се тај члан прими онако како сам казао, изволиће седети, а који је против нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је чл. 51. а) примљен.

Прелазимо сада на чл. 51. б) (**Војислав Лазић:** Молим за реч.) Код кога члана? (**Војислав Лазић:** Код следећег члана 51. б). Изволите, г. Лазићу.

Војислав Лазић: Господо, овај члан наређује односно даје право г. Министру Финансија, да нареди чим буде извршен разрез порезе, да се одмах наплата изврши без обзира на то, да ли постоји жалба на тај разрез или не постоји. Ја налазим, господо, да је унашање овакве одредбе мало незгодно. Значи пореска власт може разрезати порез данас, а сутра дан одмах наплатити. Дотични нема права на жалбу, ако је тај порез разрезан незаконито, или ако је разрезан у толикој мери, да га дотични по његовој имовној моћи не може издржати и ако се буде жалнио против те порезе, жалба му неће вређети, јер ће порез бити наплаћен. Ја мислим, господо, да се и овде ништи уставно право грађана. Грађани имају право жалбе и према томе овде им се то право укида.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Господо, пре свега право жалби се не укида код овога члана. Оно остаје. Сваки грађанин има право да се жали. Али хтело се да се избегне она незгода, која је постојала досад и која је била у томе, да се за дуго време није могла наплатити пореза. Ми нисмо могли наплатити порезу из простог разлога, што је постојало право жалбе, а жалба се састојала у томе, што се упућивала Министарству Финансија. Њему је стизало на стотину жалби и оно није имало могућности да их реши. После Министарства Финансија могло се жалити и државном Савету, а Државни Савет није радио годину дана тако, да ми имамо разреза порезе од 1919. године, који још није направљен. Резултат је од тога тај, да смо ми наплатили 480 милијона порезе место милијарду, колико је требало до данас наплатити.

Члан 51. б), као што рекох, не спречава право жалби. Ако се разрезани порез поништи, онда она количина, која је више наплаћена, биће враћена или ће служити као порез за идućу годину. Ја према томе не видим какве би штете било за онога, који би требао да плати порез, а за државу би пак била огромна корист. Сем тога у свима новим областима по законодавству, које је тамо

постојало, никада жалба не обуставља правну радњу. (Чује се: Тако је!)

Војислав Лазих: Ја сам само хтео да одговорим г. Министру у колико се тиче мога назора како га г. Министар схвата. Да ли је г. Министар промислио, да ће бити последица где ће бити људима продато оно од чега они живе и онда повратак ће бити касан, или да ли су ти људи дужни да плаћају порез за годину дана унапред, јер овде се предвиђа наплата порезе без погледа на жалбу и Министар каже, да ће им се вишак наплаћен неправилним разрезом рачунати на идућу годину, што значи да порез плате за годину унапред. Ми треба да водимо рачуна о томе кад и у које доба године треба да се наплаћује порез од грађана. Ми на пример знамо, да наши грађани, који живе у селу и баве се земљорадњом, не могу порез платити у јануару, у фебруару, у марту па чак до јула, а ми овде дајемо право пореским властима, да могу и у томе времену наплатити порез од њега.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Господо, овај члан није императиван. Министар Финансија може наредити, а он ће ценити кад може издати такву наредбу водећи рачуна о материјалном положају пореских обвезника. Нема тога министра, који може једноме човеку, који нема од чега да живи, да изложи његово имање продаји.

Председник **Миша Трифуновић:** Ставићу на гласање чл. 51. б). Ко је за то, да се овај члан прими овако како је изишао из секције, нека седи, а ко је против нека устане. (Већина седи.) Објављујем да је овај члан примљен.

Прелазимо на чл. 51. в).

Војислав Лазих: Молио бих вас за једно обавештење: којима се друштвима даје помоћ од 10 милијона?

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Овде се каже јасно, да се даје паробродским друштвима на Јадранском мору.

Војислав Лазих: Да ли се даје за то, што ће преносити пошту, или је помоћ државна, да би се друштво могло боље реализовати?

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Овде имамо две ствари: прву, да је држава дужна да плати за пренос поште — ми на пр. једном друштву дугујемо читавих пет милијона за тај пренос —; и другу, да је држава дужна да овим друштвима да извесну субвенцију. Сва наша друштва на Јадранском мору су пасивна. За ове две године држава им није дала ништа на име помоћи, па ако им и сада не притекне у помоћ, она ће морати да обуставе рад. Ми дакле желимо, да према својим средствима изађемо на сустрет паробродским друштвима на Јадранском мору, да им пре свега платимо оно, што смо им дужни, а затим да их путем субвенције помогнемо.

Др. **Анте Дулибић:** Ја жалим, што и до сад није била оваква једна одредба, којом би се могло нашој трговачкој морнарици. Има цуне три године како ова морнарица преноси пошту наше државе, а да за тај посао није од ње ни паре примила. Исто тако наша трговачка морнарица за ове три године вршила је за рачун државе све војничке транспорте, а није добила никакову накнаду на име тога. Истина је то, што је казао г. Министар Финансија, да су наша паробродска друштва пасивна због нехата, који је наша држава за ове три године показала према њима. И ако данас наша валута није добра, један од важних разлога томе је и тај, што се за ове три године није ништа учинило, да се наша трговачка морнарица унапреди и развије. Зато ја радосно поздрављам овај први корак Министра Финансија, изражавајући наду да не ћемо остати само на томе, него да ће Влада предузети и друге мере, којима се наша трговачка морнарица може да подигне на ону висину, на којој она треба да стоји.

Председник **Миша Трифуновић:** Члан 51. в) стављам на гласање. Ко је за то, да се овај члан прими седеће, а ко је противан нека устане. (Већина седи.) Оглашујем, да је овај члан примљен.

Код члана 52. и 53. нема примедба, према томе и ови су чланови примљени.

Код члана 54. јавио се г. Анђелић.

Павле Анђелић: Ја бих молио, да ми г. Министар Финансија објасни, да ли се члан 47., о коме је данас било дискусије при претресу закона о војсци, разуме тако, да он важи и за подофицире, а не само за официре, јер има учитеља, који су били и подофицири а не само официри.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Постоје већ неколико одлука Државног Савета, да она одредба у закону о устројству војске, а то је члан 22. тачка 3.а), важи како за официре тако и за подофицире резервне. Према томе ово што је речено у чл. 47. распростире се не само на официре него и на подофицире.

Председник **Миша Трифуновић:** Сад ћемо гласати о целом закону, пошто је овај члан 54. примљен.

(Следи поименично гласање. — После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић:** Гласало је свега 17 посланика. 14 је гласало »за«, а 3 »против«. Оглашујем, да је овај закон о привременим буџетским дванаестинама дефинитивно примљен.

Предлажем, господо, да данашњу седницу закључимо, а за идућу седницу Вам предлажем продужење данашњег дневног реда. (Прима се.) Молим, да изаберете два оверача за закон о трошарини и за закон о буџетским дванаестинама. Ја Вам предлажем господоу др. Жерјава и др. Нинка Перића. (Прима се.)

Данашњу седницу закључујем, а другу заказујем за сутра у 4 и по сати после подне.

(Седница је закључена у 7 и 15 часова.)